

ter. Ergo oportet quod augeatur ei virtus ad hoc quod ad talem visionem perveniat. Non sufficit autem augmentum per intensionem naturalem virtutis: quia talis visio non est ejusdem rationis cum visione naturali intellectus creati; quod ex distantia visorum patet. Oportet igitur quod fiat augmentum virtutis intellectivæ per alicujus novæ dispositionis adeptionem.

Quia vero in cognitionem intelligibilium ex sensibilibus pervenimus, etiam sensibilis cognitionis nomina ad intelligibilem cognitionem transumimus, & præcipue quæ pertinent ad visum, qui inter cæteros sensus nobilior est, & spiritualior, ac per hoc intellectui affiniore, & inde est quod ipsa intellectualis cognitio nominatur visio: & quia corporalis visio non completur nisi per lucem, ea à quibus intellectualis visio perficitur, lucis nomen assumunt: unde & Aristoteles III. de Anima text. comm. xviii. intellectum agentem luci assimilatur, ex eo quod intellectus agens facit intelligibilia in actu, sicut lux quodammodo facit visibilia in actu. Illa igitur dispositio qua intellectus creatus ad intellectualem divinæ substantiæ visionem extollitur, congrue lux gloriæ dicitur, non propter hoc quod faciat intelligibile in actu, sicut lux intellectus agentis; sed per hoc quod facit intellectum patientem actu intelligere.

Hoc autem est lumen de quo in Psal. xxxv. 10. dicitur: *In lumine tuo videbimus lumen*, scilicet divinæ substantiæ: & Apoc. xxi. 23. dicitur: *Civitas, scilicet beatorum, non eget Sole, neque Luna: nam claritas Dei (1) illuminabit illam*: & Isai. lx. 10. dicitur: *Non erit tibi amplius Sol ad lucendum per diem, neque splendor Lunæ illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam*. Inde est etiam, quia Deo est idem esse quod intelligere, & est omnibus causa intelligendi, quod dicitur esse lux: Joan. i. 9. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*: & I. Joan. i. 5. *Deus lux est*: & in Psalm. cxi. 2. *Amictus lumine sicut vestimento*: & propter hoc etiam tam Deus, quam Angeli in sacra Scriptura in figuris ignis describuntur, propter ignis claritatem.

CAPUT LIV.

Rationes contra prædictam determinationem, & earum solutiones.

Objiciet autem aliquis contra prædicta.

1. Nullum enim lumen adveniens visui potest visum elevare ad videndum ea quæ naturalem facultatem visus corporalis excedunt: non enim potest visus videre nisi colorata. Divina autem substantia excedit omnem intellectus creati capacitatem, magis quam intellectus excedat capacitatem sensus. Nullo igitur lumine superveniente, intellectus creatus elevari poterit ad divinam substantiam videndam.

2. Præterea, lumen illud quod in intellectu creato recipitur, creatum aliquid est. Ipsum ergo in infinitum à Deo distat. Non sic igitur per hujusmodi lumen intellectus creatus ad divinæ essentiae visionem elevari potest.

3. Item. Si hoc quidem potest facere lumen prædictum, propter hoc quod est divinæ substantiæ similitudo; cum omnis intellectualis substantia ex hoc ipso quod intellectualis est, divinam similitudinem gerat: ipsa natura cujuslibet intellectualis substantiæ

(1) Al. Vulgata illuminavit. (2) Al. in lumine.

ad visionem divinam sufficiet.

4. Adhuc. Si lumen illud creatum est; nihil autem prohibet quod est creatum, alicui rei creatæ conaturale esse; poterit aliquis intellectus creatus esse qui suo connaturali lumine divinam substantiam videbit: cujus contrarium ostensum est cap. lxi.

5. Amplius. Infinitum, in quantum hujusmodi, incognitum est. Ostensum autem est in primo Lib. cap. xlii. Deum esse infinitum. Non igitur potest divina substantia per lumen prædictum videri.

6. Adhuc. Oportet esse proportionem intelligentis ad rem intellectam. Non est autem aliqua proportio intellectus creati (2) lumine prædicto perfecti ad substantiam divinam, cum adhuc remaneat distantia infinita. Non potest igitur intellectus creatus ad divinam substantiam videndam per lumen aliquod elevari.

Ex hujusmodi autem rationibus aliqui moti sunt ad ponendum, quod divina substantia numquam ab aliquo intellectu creato videretur.

Quæ quidem positio & veram creaturæ rationalis beatitudinem tollit, quæ non potest esse nisi in visione divinæ substantiæ, ut ostensum est cap. li. & auctoritati sacre Scripturæ contradicit, ut ex superioribus patet: unde tamquam falsa, & hæretica abjicienda est.

Rationes autem prædictas non difficile est solvere.

Divina enim substantia non sic est extra facultatem intellectus creati, quasi aliquid omnino extraneum ab ipso, sicut est sonus à visu, vel substantia immaterialis à sensu (nam ipsa divina substantia est primum intelligibile, & totius intellectualis cognitionis principium); sed est extra facultatem intellectus creati sicut excedens virtutem ejus, sicut excellentia sensibilibus sunt extra facultatem sensuum: unde & Philosophus in II. Metaphysic. text. comm. vii. dicit, quod intellectus noster se habet ad rerum manifestissimam sicut oculus nocturæ ad lucem Solis. Indiget igitur confortari intellectus creatus aliquo divino lumine ad hoc quod divinam essentiam videre possit: per quod prima ratio solvitur.

Hujusmodi autem lumen intellectum creatum ad Dei visionem exaltat; non propter ejus indistantiam à divina substantia, sed propter virtutem quam à Deo sortitur ad talem effectum; licet secundum suum esse à Deo in infinitum distet, ut secunda ratio proponebat: non enim hoc lumen creatum intellectum Deo conjungit secundum esse, sed secundum intelligere solum.

Quia vero ipsius Dei proprium est ut suam substantiam perfecte cognoscat, lumen prædictum Dei similitudo est quantum ad hoc quod ad Dei substantiam videndam perducit. Hoc autem modo nulla intellectualis substantia similitudo Dei esse potest: cum enim nullius substantiæ creatæ simplicitas sit æqualis divinæ, impossibile est quod totam suam perfectionem creata substantia habeat in eodem: hoc enim est proprium Dei, ut in primo Lib. cap. xxviii. ostensum est, qui secundum idem est ens intelligens, & beatus. Igitur oportet aliud esse in substantia intellectuali creata lumen quo divina visione beatificatur, & aliud quodcumque lumen, quo in specie suæ naturæ completur, & proportionaliter suam substantiam intelligit: ex quo patet solutio tertiæ rationis.

Quarta vero solvitur per hoc quod visio divinæ substantiæ omnem naturalem virtutem excedit, ut ostensum est cap. lxi. unde & lumen quo intellec-

rus creatus perficitur ad divinæ substantiæ visionem, oportet esse supernaturale.

Neque autem divinæ substantiæ visionem impedire potest quod Deus dicitur esse infinitus, ut quinta ratio proponebat: non enim dicitur infinitus privative, sicut quantitas: hujusmodi enim infinitum rationabiliter est ignotum, quia est quasi materia carens forma, quæ est principium cognitionis (finis enim & terminus est forma) sed dicitur infinitus negative, quasi forma per se subsistens, non limitata per materiam recipientem: unde quod sic est infinitum, maxime cognoscibile est secundum se. Proportio autem intellectus creati est quidem ad Deum intelligendum, non secundum commensurationem aliquam proportionem existente, sed secundum quod proportio significat quamcumque habitudinem unius ad alterum; vel materiæ ad formam, vel causæ ad effectum: sic enim nihil prohibet esse proportionem creaturæ ad Deum secundum habitudinem intelligentis ad intellectum, sicut & secundum habitudinem effectus ad eam. Unde patet solutio sextæ objectionis.

CAPUT LV.

Quod intellectus creatus non comprehendit divinam essentiam.

I. P. q. xii. art. 7. & I. 2. quest. iv. art. 3.

Quia vero cujuslibet actionis modus sequitur efficaciam activi principii (magis enim calefacit cujus calor virtuosior est) oportet quod etiam modus cognitionis sequatur efficaciam principii cognoscendi.

1. Lumen autem prædictum est quoddam divinæ cognitionis principium, cum per ipsam elevetur intellectus creatus ad divinam substantiam videndam. Oportet igitur quod modus divinæ visionis commensuretur virtuti prædicti luminis. Lumen autem prædictum multum deficit in virtute à claritate divini intellectus, cum claritas divini intellectus sit infinita, lumen autem istud finitum, quia recipitur in substantia finita. Impossibile est igitur quod per hujusmodi lumen ita perfecte divina substantia videatur sicut eam videt intellectus divinus. Intellectus autem divinus substantiam illam videt ita perfecte sicut perfecte visibilis est. Veritas enim divinæ substantiæ, & claritas intellectus divini sunt æqualia; immo magis sunt unum. Impossibile est igitur quod intellectus creatus per lumen prædictum videat divinam substantiam ita perfecte sicut perfecte est visibilis. Omne autem quod comprehenditur ab aliquo cognoscente, cognoscitur ab eo ita perfecte sicut cognoscibile est: qui enim novit quod triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, quasi opinabile quoddam probabili ratione, quia sic à sapientibus dicitur, nondum hoc comprehendit; sed solum ille qui novit hoc quasi quoddam scibile per medium quod est causa. Impossibile est igitur quod intellectus creatus divinam substantiam comprehendat.

2. Adhuc. Virtus finita non potest adæquare in sua operatione objectum infinitum. Substantia autem divinæ quoddam infinitum est per comparationem ad omnem intellectum creatum; quum omnis intellectus creatus sub certa specie terminetur. Impossibile est igitur quod visio alicujus intellectus creati adæquet in videndo divinam substantiam, scilicet ita perfecte ipsam videndo sicut visibilis est.

Nullus igitur intellectus creatus ipsam comprehendere poterit.

3. Amplius. Omne agens intantum perfecte agit, in quantum perfecte participat formam, quæ est operationis principium. Forma autem intelligibilis, quæ divina substantia videtur, est ipsa divina essentia: quæ etsi fiat forma intellectus creati, non tamen intellectus creatus capit ipsam secundum totum posse. Non igitur ita perfecte ipsam videt sicut ipsa visibilis est: non ergo comprehenditur ab intellectu creato.

4. Item. Nullum comprehensum excedit terminos comprehendentis. Si igitur intellectus creatus divinam substantiam comprehenderet, divina substantia non excederet limites intellectus creati; quod est impossibile. Impossibile est igitur quod intellectus creatus divinam substantiam comprehendat.

Non autem sic dicitur, quod divina substantia ab intellectu creato videtur; non tamen comprehenditur, quasi aliquid ejus videatur, & aliquid non videatur, quum divina substantia sit simplex omnino; sed quia non ita perfecte ab intellectu creato videtur sicut visibilis est: per quem modum dicitur opinans conclusionem demonstrativam cognoscere, sed non comprehendere, quia non perfecte ipsam cognoscit, scilicet per modum scientiæ, licet nulla pars ejus sicquam non cognoscat.

CAPUT LVI.

Quod nullus intellectus creatus videndo Deum, videt omnia quæ per divinam essentiam videntur possunt.

Ex hoc autem apparet quod intellectus creatus, etsi divinam substantiam videat, non tamen omnia cognoscit quæ per divinam substantiam cognosci possunt.

1. Tunc enim solum necesse est quod cognitio aliquo principio, omnes ejus effectus cognoscatur per ipsum, quando principium comprehenditur intellectu: sic enim principium aliquod secundum suam totam virtutem cognoscitur, quoniam omnes ejus effectus cognoscuntur qui causantur ex ipso. Per divinam autem essentiam alia cognoscuntur, sicut cognoscitur effectus ex causa. Quum igitur intellectus creatus non possit divinam substantiam cognoscere sic quod ipsam comprehendat; non est necessarium quod videndo ipsam, omnia videat quæ per ipsam cognosci possunt.

2. Item. Quanto aliquis intellectus est altior, tanto plura cognoscit vel secundum rerum multitudinem, vel secundum earundem plures rationes. Intellectus autem divinus excedit omnem intellectum creatum. Plura igitur cognoscit quam intellectus aliquis creatus. Non autem cognoscit aliquid nisi per hoc quod suam essentiam videt, ut in primo Libro cap. xlvi. ostensum est. Plura igitur sunt cognoscibilia per essentiam divinam quam aliquis intellectus creatus per ipsam videre possit.

3. Adhuc. Quantitas virtutis attenditur secundum ea in quæ potest. Idem igitur est cognoscere omnia in quæ potest aliqua virtus, & ipsam virtutem comprehendere. Divinam autem virtutem, quum sit infinita, non potest aliquis creatus intellectus comprehendere, sicut nec essentiam ejus, ut cap. lv. probatum est. Neque igitur intellectus creatus potest cognoscere omnia in quæ divina virtus potest. Omnia autem in quæ divina virtus potest, sunt per essentiam divinam cognoscibilia: omnia enim cog-

noscit Deus, & non nisi per essentiam suam. Non igitur intellectus creatus videns divinam substantiam, videt omnia quae in Dei substantia videri possunt.

4. Amplius. Nulla virtus cognoscitiva cognoscit rem aliquam nisi secundum rationem proprii objecti: non enim visu cognoscimus aliquid, nisi in quantum est coloratum. Proprium autem objectum intellectus est quod quid est, id est substantia rei, ut dicitur in III. de Anima text. com. 9. Igitur quicquid intellectus de aliqua re cognoscit, cognoscet per cognitionem substantiae illius rei: unde in qualibet demonstratione per quam innotescunt nobis propria accidentia, principium accipimus quod quid est, ut dicitur in Lib. Posteriorum II. text. com. 11. Si autem substantiam alicujus rei intellectus cognoscit per accidentia, sicut dicitur in I. de Anima text. com. xi. quod accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum quod quid est; hoc est per accidens, in quantum cognitio intellectus oritur a sensu, & sic per sensibilibus accidentium cognitionem oportet ad substantiae intellectum pervenire: propter quod hoc non habet locum in mathematicis, sed in naturalibus tantum. Quicquid igitur est in re quod non potest cognosci per cognitionem substantiae ejus, oportet esse intellectui ignotum. Quid autem velit aliquis volens, non potest cognosci per cognitionem substantiae ipsius: nam voluntas non tendit in sua volita omnino naturaliter, propter quod voluntas, & natura duo principia activa ponuntur. Non potest igitur aliquis intellectus cognoscere quid volens velit, nisi forte per aliquos effectus, sicut quum videmus aliquem voluntarie operantem, scimus quid voluerit; aut per causas, sicut Deus voluntates nostras, sicut & alios suos effectus, cognoscit per hoc quod est nobis causa volendi; aut per hoc quod aliquis alteri suam voluntatem insinuat, ut cum aliquis suum effectum loquendo exprimit. Cum igitur multa ex simpliciter Dei voluntate dependant, ut partim ex superioribus II. Lib. cap. xvii. patet, & adhuc erit amplius manifestum; intellectus creatus etsi Dei substantiam videat, non tamen omnia cognoscit quae Deus per suam essentiam videt.

Potest autem aliquis contra praedicta objicere, quod Dei substantia est aliquid majus quam omnia quae ipse facere, vel intelligere, vel velle potest: praeter se ipsum: unde si intellectus creatus Dei substantiam videre potest, multo magis possibile est quod omnia cognoscit quae Deus per se ipsum, vel intelligit, vel vult, vel facere potest.

Sed si diligenter consideretur, non est ejusdem rationis aliquid cognosci in se ipso, & in sua causa. Quaedam enim in se ipsis de facili cognoscibilia sunt, quae tamen in suis causis non de facili cognoscuntur. Verum est igitur quod majus est intelligere divinam substantiam quam quicquid aliud praeter ipsam quod in se ipso cognosci potest. Perfectioris autem cognitionis est cognoscere divinam substantiam, & in ea ejus effectus videre, quam cognoscere divinam substantiam sine hoc quod videatur effectus in ipsa. Et hoc quidem quod divina substantia videatur, absque comprehensione ipsius fieri potest; quod autem omnia per ipsam intelligi possint, & cognoscantur, hoc absque comprehensione non potest accidere, ut ex praedictis apparet.

CAPUT LVII.

Quod omnis intellectus, cujuscumque gradus, particeps esse potest divinae visionis.

Quum autem ad visionem divinae substantiae intellectus creatus quoddam supernaturali lumine sublimetur, ut patet ex dictis cap. lvi. non est aliquis intellectus creatus ita secundum naturam infimus qui non ad hanc visionem possit elevari.

Ostentum est enim cap. ltv. quod lumen illud non potest esse alicui creaturae connaturale, sed omnem creaturam excedit secundum virtutem. Quod autem fit virtute supernaturali, non impeditur proprietate diversitatem, cum divina virtus sit infinita; unde in sanatione infirmi quae fit miraculose, non differt utrum aliquis parum, vel multum infirmetur. Diversus igitur gradus naturae intellectualis non impedit quin infimum in tali natura ad illam visionem perducatur praedicta lumine.

2. Adhuc. Distantia intellectus secundum ordinem naturae supremi ad Deum est infinita in perfectione, & bonitate; ejus autem distantia ad intellectum infimum est finita. Finiti autem ad infinitum non potest esse infinita distantia. Igitur distantia quae est inter infimum intellectum creatum & supremum, est quasi nihil in comparatione ad illam distantiam quae est inter supremum intellectum creatum & Deum. Quod autem est quasi nihil, non potest variationem sensibilem facere, sicut distantia quae est inter centrum terrae & visum, est quasi nihil in comparatione ad distantiam quae est inter visum nostrum & sphaeram octavam, ad quam tota terra comparata obtinet locum puncti: & propter hoc nulla sensibilis variatio fit per hoc quod Astrologi in suis demonstrationibus utantur visu nostro quasi centro terrae. Nihil ergo differt, quicumque intellectus sit qui ad Dei visionem per lumen praedictum eleveatur, utrum summus, vel infimus, vel medius.

3. Item. Supra cap. xxv. & l. probatum est, quod omnis intellectus naturaliter desiderat divinam substantiam visionem. Naturale autem desiderium non potest esse inane. Quilibet igitur intellectus creatus potest pervenire ad divinam substantiam visionem, non impediendo inferioritate naturae.

Hinc Matth. xxii. 30. Dominus hominibus reprobat gloriam Angelorum. Erunt, inquit, de hominibus loquens, sicut Angeli Dei in caelo: & Apoc. xi. eadem mensura hominis, & Angeli esse perhibetur: propter quod saepe in Scriptura sacra Angeli in forma hominum describuntur vel in toto, sicut patet de Angelis qui apparuerunt Abraham in similitudine virorum, Gen. xviii. vel in parte, sicut patet de animalibus Ezech. i. 8. de quibus dicitur, quod manus hominis erant sub penis eorum.

Per hoc autem excluditur error quorundam qui dicebant, quod anima humana, quantumcumque eleveatur, non potest ad aequalitatem superiorum intellectuum pervenire.

CAPUT LVIII.

Quod unus alio perfectius Deum videre potest.

I. Part. quae est. xii. art. 6.

1. Quia vero modus operationis consequitur formam, quae est operationis principium; visionis autem qua intellectus creatus subs-

tantiam divinam videt, principium quoddam est lumen praedictum, ut ex dictis cap. lv. patet: necesse est quod secundum modum hujus luminis sit modus divinae visionis. Possibile est autem hujus luminis diversos esse participationis gradus, ita quod unus eo perfectius illustretur quam alius. Possibile est igitur quod unus Deum videntium perfectius alio videat, quamvis uterque videat ejus substantiam.

2. Adhuc. In quocumque genere est aliquid summum quod excedit alia, est etiam invenire magis, & minus secundum majorem propinquitatem, vel distantiam ab ipso, sicut aliqua sunt magis, & minus calida, secundum quod magis, & minus appropinquant ad ignem qui est summe calidus. Deus autem suam substantiam perfectissime videt, utpote qui solus eam comprehendit, ut supra cap. lv. ostentum est. Igitur & eum videntium unus alio magis vel minus ejus substantiam videt, secundum quod magis vel minus ei appropinquant.

3. Amplius. Lumen gloriae ex hoc ad divinam visionem elevat quod est similitudo quaedam intellectus divini, sicut jam cap. lvi. dictum est. Contrahit autem aliquid magis vel minus assimilari Deo. Possibile est igitur aliquid perfectius vel minus perfecte divinam substantiam videre.

4. Item. Quum finis proportionaliter respondeat his quae sunt ad finem, oportet quod sicut aliqua diversimode praeparantur ad finem, ita diversimode participent finem. Visio autem divinae substantiae est ultimus finis cujuscumque intellectualis substantiae, ut ex dictis cap. xxv. & l. patet. Intellectuales autem substantiae non omnes aequaliter praeparantur ad finem: quaedam enim sunt majoris virtutis, & quaedam minoris: virtus autem est via ad felicitatem. Oportet igitur quod in visione divina sit diversitas, quod quidam perfectius, & quidam minus perfecte divinam substantiam videant. Hinc est quod ad hanc felicitatis differentiam designandam Dominus dicit Joan. xv. 2. In domo Patris mei mansiones multae sunt.

Per hoc autem excluditur error quorundam dicentium omnia praemia esse aequalia. Sicut autem ex modo visionis apparet diversitas gradus gloriae in beatis; ita ex eo quod videtur, apparet gloria eadem: nam cujuscumque felicitas ex hoc est quod Dei substantiam videt, ut cap. xxv. probatum est. Idem ergo est quod omnes beatos facit, non tamen ab eo omnes aequaliter beatitudinem capiunt.

Unde praedictis non obviat quod Dominus Matth. xx. omnibus laborantibus in vinea, licet non aequaliter laboraverint, idem tamen praemium reddendum docet, scilicet departium: quia idem est quod omnibus datur in praemium ad videndum, & ad fruendum, scilicet Deus.

In hoc etiam considerandum est, quod quodam modo contrarius est ordo corporalium, & spiritualium motuum. Omnium enim corporalium motuum est idem numero primum subjectum, scilicet vero diversi; spiritualium vero motuum, scilicet intellectuum apprehensionum, & voluntatum, sunt quidem diversa subjecta prima, finis vero numero idem.

CAPUT LIX.

Quod videntes divinam substantiam, omnia aliquo modo vident.

I. P. quae est. xii. art. 8.

1. Quia vero visio divinae substantiae est ultimus finis cujuscumque intellectualis substantiae, ut patet ex dictis cap. xxv. & l. Om-

nis autem res, cum pervenerit ad ultimum finem, quiescit appetitus ejus naturalis: oportet quod naturalis appetitus substantiae intellectualis divinam substantiam videntis omnino quiescat. Est autem appetitus naturalis intellectus ut cognoscat omnium rerum genera, & species, & virtutes, & totum ordinem universi: quod demonstrat humanum studium erga singula praedictorum. Quilibet igitur divinam substantiam videntium cognoscit omnia supradicta.

2. Amplius. Si in hoc sensus, & intellectus differunt, ut patet in III. de Anima text. com. vii. quod sensus a sensibilibus excellentibus corrumpitur, vel debilitatur, ut postmodum minora sensibilia percipere non possit; intellectus autem, quia non corrumpitur, nec impeditur a suo objecto, sed soluti perficitur, postquam intellexit majus intelligibile, non minus poterit alia intelligibilia intelligere, sed magis summum autem in genere intelligibilem est divina substantia: intellectus igitur qui per lumen divinam elevatur ad videndum Dei substantiam, multo magis eodem lumine perficitur ad omnia alia intelligenda quae sunt in rerum natura.

3. Adhuc. Esse intelligibile non minoris ambitus est quam esse naturale, sed forte majoris: intellectus enim natus est omnia quae sunt in rerum natura intelligere; & quaedam intelligit quae non habent esse naturale, sicut negationes, & privationes. Quaecumque igitur requiruntur ad perfectionem esse naturalis, requiruntur etiam ad perfectionem esse intelligibilem, vel etiam plura. Perfectio autem esse intelligibilis est, cum intellectus ad suum finem ultimum pervenerit, sicut perfectio esse naturalis in ipsa rerum constitutione consistit. Omnia igitur quae Deus ad perfectionem universi produxit, intellectui se videnti manifestat.

4. Item. Quamvis videntium Deum unus alio perfectius eum videat, ut ostentum est cap. praec. quilibet tamen ita perfecte eum videt, quod impletur tota capacitas naturalis; quoniam ipsa visio omnem capacitem naturalem excedit, ut ostentum est cap. lvi. Oportet igitur quod quilibet videntium divinam substantiam in ipsa divina substantia cognoscat omnia ad quae se extendit sua capacitas naturalis. Capacitas autem naturalis cujuscumque intellectus se extendit ad cognoscenda omnia genera, & species, & ordinem rerum. Haec igitur quilibet Deum videntium in divina substantia cognoscat.

Hinc est quod Dominus Moysi petenti divinae substantiae visionem respondit Exod. xxxiii. 19. Ego ostendam tibi omne bonum: & Gregorius IV. Lib. Dialog. cap. xxxviii. Quid est quod ibi nesciant, ubi scientiam omnia sciunt.

Si autem praemissa diligenter considerentur, patet quod quodam modo videntes divinam substantiam omnia vident, quodam vero modo non. Si enim per omnia illa intelligantur quae ad universi perfectionem pertinent, manifestum est ex dictis quod videntes divinam substantiam omnia vident, ut rationes modo inductae ostendunt: cum enim intellectus sit quodammodo omnia quaecumque ad perfectionem naturae pertinent; omnia etiam pertinent ad perfectionem esse intelligibilem, propter quod secundum Augustinum super Genes. ad litteram Lib. II. cap. vii. quaecumque facta sunt per Dei Verbum, ut in prima natura subsisterent, fiebant etiam in intelligentia angelica, ut ab Angelis intelligerentur: de perfectione autem naturalis esse sunt naturae specierum, & earum proprietates, & virtutes, ad naturas enim specierum intentio naturae fertur, individua enim sunt.